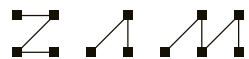

4 Архітектор Зденек Плеснік

Зденек Плеснік (2 вересня 1914 – 28 вересня 2003) є одним із найвизначніших архітекторів Зліна другої половини 20 століття. Випускник пражських УМПРМ та АВУ, він пройшов практику у Яроміра Крейчара, а основи здобув під час роботи в Будівельному відділі компанії Бата. Протягом понад п'ятдесяти років практики за його проектами було створено низку будівель, які відображають зміни архітектурних стилів і будівельних технологій. Чи йшлося про приватні будинки, вілли, промислові або громадські споруди, реалізації Плесніка були одними з найпрогресивніших будівель свого часу. Своє професійне життя архітектор пов'язав з інженерною організацією Centroprojekt, де він також вплинув на багатьох архітекторів молодшого покоління. Стежка, що зосереджена на злінських будівлях, представляє широкий спектр споруд з різних періодів. Серед найвідоміших — вілли для мандрівників Мирослава Зікмунда і Юрія Ганзелки, також цінні будівлі Транспортного підприємства та виробничого кооперативу Fotografiá. Однак більшість споруд Плесніка об'єднує сумна доля, на кінці якої стоять дуже нещадні реконструкції, занедбаний стан або порожні місця. Більшість об'єктів у центрі міста та найближчому оточенні можна обійти пішки, для околичних частин краще скористатися автомобілем (автобусом) або велосипедом. Карта вийшла до 110-річчя від дня народження Зденека Плесніка. Більш детальну інформацію про будівлі та життя Зденека Плесніка можна знайти в окремому маршруті в базі даних Злінського архітектурного мануалу (www.zam.zlin.eu).

1 Житловий будинок подружжя Чистінових Školní 3297/17 / 1938–1939

Ранню творчість архітектора Плесніка представлено будинком для подружжя Чистінових, який він спроектував у бюро будівельника Фердинанда Седлячка, який також підписався в плановій документації. Чотириповерховий будинок з плоским дахом розташований на видатному місці та поєднує комерційну функцію на першому поверсі з житловими приміщеннями на верхніх поверхах. На першому поверсі розміщені дві торгові одиниці з прилеглим складом, кожна з яких має окремий вхід з вулиці. На першому до третього поверхів розташовані просторі трикімнатні квартири. Торговий партер від житлових поверхів відокремлює виступаючий карниз, який над входом створює невелике покриття. Рельєфну фасаду на першому поверсі визначають три глибокі прозорі вітрини, розміщені в металевих рамах, над якими проходить виступаючий карниз. Відступаючий світловий ліхтар створює простір для розміщення неонових написів та реклами.

фотодокументація:

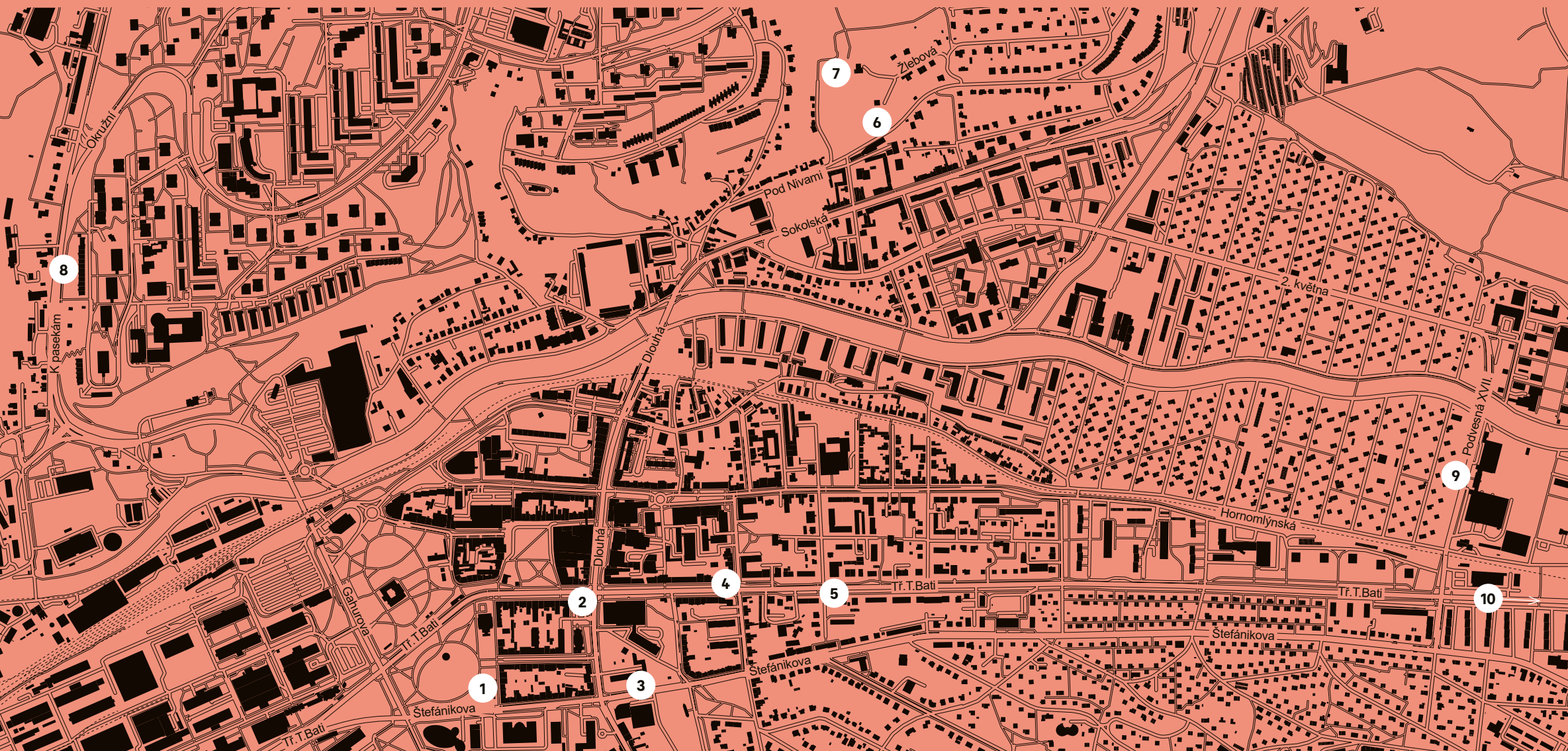

Моравський крайовий архів у Брно, Державний Районний архів у Зліні, Регіональна галерея образотворчих мистецтв у Зліні та об'єднання aArchitektura

Видано aArchitektura у співпраці зі статутним містом Злін
www.aarchitektura.cz / www.ic-zlin.cz / www.zam.zlin.eu.

2 Фотографія třída Tomáše Bati 4008 1959–1962

Виробниче кооперативне об'єднання „Фотографія“ Готтвалдов розпочало свою діяльність ще в 1950 році і швидко стало одним з найбільших постачальників фотографічних послуг у Південноморавському краї. У 1980 році в ньому працювало 250 співробітників. Шестиповерхова будівля заповнює вузьку ділянку, що займає три сторони, і не підходить для житлового будівництва. Будинок з плоским дахом має залізобетонну конструкцію розмірами 6 x 5,70 м, що дозволяє варіативно вирішувати планування інтер'єру. Частиною несучої системи є два бетонні стовпи круглого перерізу, що виступають у простір партеру. Над ними продовжується арковий фасад, який накриває другий по п'ятий поверхи. Останній, шостий поверх відступає, утворюючи простір для тераси. Використання сталевих віконних профілів, облицьованих полірованим алюмінієм, було на той час винятковим і також фінансово витратним. Лицьовий фасад був високо оцінений за свій унікальний вигляд і вважається проміжним етапом або гібридом функціоналістського фасаду і підвісного фасаду (curtain walls).

3 Операційна будівля Centropjektu

співавтори: Karel Krčmář, Ivan Příklad, Oldřich Šlesinger, interiér: Eva Bánovská
Štefánikova 167
1965—1968

Зденек Плешнік зв'язав значну частину свого життя з роботою в проектній та інженерній організації Centropjekt. У 1968 році була відкрита нова операційна будівля неподалик від центру міста.

Семиповерхова будівля квадратного плану розмірами 43,4 × 43,4 м має в центрі світловий атриум. Несуча конструкція складається з сталевих стовпів у модульній сітці 6 × 6 м з піднятою стелею. Виступаючий скляний фасад з блакитних болюсних панелей об'єднує будівлю і відображає в собі сусіднє водосховище. Будівля з просторими офісами має чотири майже однакові поверхи з проектними робочими приміщеннями. На третьому поверсі знаходиться адміністрація та громадські простори, кінозал, їдальня з буфетом, бібліотека і читальна зала, засідальні і переговорні кімнати. Будівля збереглася в оригінальному вигляді з численними оригінальними елементами, включаючи інтер'єр, і є важливим прикладом післявоєнної архітектури. Інтер'єри спроектувала архітекторка Єва Бановська.

4 Будинок послуг міста Готтвалдова

třída Tomáše Bati 44
1974—1977

Будинок послуг розташований на легкому схилі недалеко від історичного центру міста. Тут знайшла своє місце підприємницька школа Служб міста Готтвалдова та адміністративна будівля цієї організації. Зденек Плешнік розподілив обидва об'єкти в дві окремі п'ятиповерхові будівлі, які з'єднані сходовим проходом. Через перепад висот обидва об'єкти були зміщені на півпівночі. Вугловою частиною першої з будівель він також відсунув від регуляційної лінії в бік вулиці Hluboká. Так утворився більший відступ від перехрестя та безпечніший простір для пішоходів. Фасад будівель характеризується горизонтальними рядами вікон з кам'яними підвіконнями, що простягаються майже на всю їх довжину. Прозорий партер, який відсилає до комерційних приміщень в навколишніх багатоквартирних будинках, мав через свою прозорість з'єднувати інтер'єр з галасливою вулицею. Будинок послуг пройшов реконструкцію і нині використовується як головний офіс поліції Злінського краю.

5 Операційна будівля для Державного підприємства «Канцелярські машини»

třída Tomáše Bati 87 / 1957—1960

Державне підприємство «Канцелярські машини» надавало послуги з ремонту, налаштування та обслуговування машин, які використовували інші установи та державні підприємства, зокрема в адміністративній сфері, і обслуговувало весь регіон. У 1956 році архітектор Плешнік розробив проект триповерхової будівлі з рівним дахом на кутовій ділянці. Уже під час проектування фундаменту будівлі були спроектовані з розрахунком на можливе надбудування. Фасад і головний вхід з підвищеною стелею та щедро зашкленним партером використовувалися для презентаційних цілей. Освітлення композиції

підкреслював напис «KANCELÁŘSKÉ STROJE N. P.» над даховим карнизом. Прибудову спроектував у 1976 році знову Зденек Плешнік, який продовжив модульну сітку вікон та колон, майже таку ж, як і у початковому поділі. Новий поверх був призначений для високопродуктивного комп'ютера і тут розміщувався обчислювальний центр.

6 Вілла Мірослава Зікмунда

Žlebová 2894
1935, 1953—1954

Проект двоповерхової вілли для голови злінського округу Йосефа Януштіка був розроблений Будівельним відділом компанії Baťa в 1935 році, але автор не зазначений на планах. На відміну від більшості сімейних будинків компанії, вілла мала світлу брезолітову фасад та незвично довге стрічкове вікно на південно-західному фасаді. Простий об'єм куба був розширений кутовим еркером, в центрі якого в інтер'єрі розмістили круглу залізобетонну «батьківську» колону. У 1953 році віллу купив мандрівник Мірослав Зікмунд, і її адаптацію він доручив Зденеку Плешніку. Той матеріально різноманітний екстер'єр поєднав з садом, на західній стороні будинку побудував терасу, а на північній прилаштував кухню. Типово злінським елементом є перфоровані бетонні префабрикати на перилах тераси та під віконними отворами арки. У формуванні інтер'єру, наповненого нетиповими рішеннями, Плешнік співпрацював з дизайнером Мірославом Навратілем.

7 Вілла Їржі Ганзелки

Žlebová 1590
1954—1955

Вілла Їржі Ганзелки знаходиться всього за кілька десятків метрів від вілли Мірослава Зікмунда. Будинок, який є виразною домінуючою кварталу Niva, має пірамідальну композицію, яку в часи використання підкреслювала радіостанція на даху. Двоповерховий будинок вбудований у схил з перепадом висоти майже 7 метрів по довжині будівлі і каскадно піднімається по горизонталі. У багатьох аспектах будинки мандрівників схожі, оскільки використовують однакові матеріали в екстер'єрі, такі як префабриковані заповнення підвіконь, кам'яний цоколь і обрамлення віконних прорізів. Обидва мандрівники також мали подібні вимоги до просторів, включаючи власний кабінет, архів, фотолабораторію, монтажну і бібліотеку. Нині будинок слугує дитячим стаціонаром, і, незважаючи на низку недбалих втручань в екстер'єр будівлі — вибиття вікна на східному фасаді чи прилаштування ліфта, вілла Їржі Ганзелки є унікальним прикладом віллової забудови 50-х років у Чехословаччині.

8 Сімейний будинок подружжя Малотових

K Pasekám 3679
1941—1942

Будинок для подружжя Малотових, власників кондитерської, винного магазину та дистиллярії, належить до ранніх реалізацій З. Плешніка. Сучасна функціоналістична вілла з плоским дахом має план у вигляді літери «L». Фасад, що виходить на вулицю, характеризується виступаючим еркером з сходовою коридорною частиною, яку архітектор освітлив склом «люксфер». Строгий симетричний розподіл віконних прорізів відповідає планувальному рішенню внутрішнього простору, поділеного на дві одна-

кові житлові одиниці, які використовували подружжя та їх син. Проти вагою головному фасаді є динамічно оформлена північна сторона будинку, орієнтована на сад. Тут також є еркер з кутовими вікнами. У бік саду розташовувалась відпочинкова тераса, що поєднувала житловий простір з навколишньою зеленню. Будинок був адаптований, і зараз в ньому розташовується приватна компанія.

9 Dopravní podnik

Podvesná XVII 3833
1955—1958

Трамвайне депо транспортного підприємства з початку сорокових років були розташовані в районі Podvesná на східній частині міста. Розширюючись, підприємство швидко розрослося, а на місці колишнього спортивного майданчика поступово виник великий комплекс з домінуючою адміністративною будівлею, яку пізніше доповнили північне та південне крило. П'ятиповерхова будівля з плоским дахом відображає вплив китайської архітектури, яку Плешнік побачив під час закордонної подорожі. Також це приклад модного в той час напрямку соціалістичного реалізму, до характерних рис якого належать класичні композиції, традиційні будівельні технології та декоративно оформлена фасад. Вертикальне членування будівлі підкреслюють напівзаглиблені квадратні стовпи, що обрамляють віконні прорізи. Над головним входом була встановлена скульптурна оздоба з міським гербом і трійкою рельєфів з фігурами працюючих.

10 Нова оперативна будівля Фотографія

U Gemini 36
1985—1990

Об'єкт оперативної будівлі кооперативу Фотографія є найвиразнішою спорудою на східному краї міста. Перевернута шестиповерхова піраміда з горизонтальним членуванням використовує різницю у висоті місцевості, в яку вона вбудована. Будівля піднята на опорах, головний вхід через крутий рельєф розташований на третьому поверсі. Концепція Плешніка щодо затінення та захисту від прямого сонячного випромінювання сьогодні використовується очною клінікою Gemini. Попри низку змін, ця будівля залишилася однією з важливих пізніх реалізацій Плешніка і є прикладом форми скульптурної архітектури.

Кудлов і кіностудії

11 Орендний будинок на Фабіянці

Fabiánka I 210
1956—1957 (надбудова)

Орендний будинок для працівників Чехословацького державного кіно в Готтвалдові був побудований на Kudlově в роках 1948-1950. Проект триповерхового будинку з двосхилим дахом належить архітектору Мірославу Дрофі. Зі збільшенням кількості працівників кінематографічних лабораторій у 1958 році будинок за проектом Зденека Плешніка був збільшений на ще один поверх, який слугував як кімнати для холостяків. Прибудова з плоским дахом змінила вигляд будинку, на фасаді з'явилася регулярна сітка квадратних віконних прорізів.

12 Вілла Лішки

Filmová 308
1959

Будинок музичного композитора Зденека Лішки стоїть на околиці Kudlova, на м'якому схилі на великій ділянці поблизу лісу. Архітектурне рішення продовжує традиції попередніх вілл мандрівників H+Z. Будинок відкривається на південь до саду, де головний фасад визначається еркером з стрічковими вікнами та перфорованими префабрикатами під віконними отворами. Південний фасад продовжується до західної сторони, де кут завершується перголюю з кам'яною обробкою. Тут Плешнік використав мотив колонади. Гладкі поверхні чергуються з кам'яною обробкою, яка також з'являється на сходах, що з'єднують різниці у висоті будинку. У 1975 році Зденек Лішка переїхав, і віллу придбав Чехословацький державний кінофілім. У 2005 році вілла була відреставрована.

